

Sygn. akt **V Ca 1126/17**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Zbigniew Podedworny</i>
Sędziowie:	SO Bogusława Jarmołowicz-Łochańska SR del. Dorota Walczyk
Protokolant:	sekr. sądowy Marta Szczęsna

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. K.**

przeciwko (...) **S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie

z dnia 9 lutego 2017 r., sygn. akt I C 2992/16

1. oddala apelację;
2. zasądza od (...) S.A. w W. na rzecz A. K. kwotę 450 (czteryście pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów w instancji odwoławczej

Sygn. akt V Ca 1126/17

UZASADNIENIE

W dniu 8 lipca 2016 roku A. K. wystąpił przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. z pozwem o zapłatę kwoty 3.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 14 maja 2016 roku do dnia zapłaty, wniósł nadto o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych powiększonych o podatek VAT oraz kosztów opłaty skarbowej od złożonego pełnomocnictwa.

W odpowiedzi na pozew (...) S.A. z siedzibą w W. wniosło o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa.

Wyrokiem z dnia 9 lutego 2017 r. Sąd Rejonowy I. zasądził od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz A. K. kwotę 3.000,00 zł (trzy tysiące złotych 00 groszy) wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 lipca 2016 roku do dnia zapłaty, II. oddalił powództwo w pozostałym zakresie, III. zasądził od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz A. K. kwotę 1.367,00 zł (jeden tysiąc trzysta sześćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 1.200,00 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił w sprawie stan faktyczny: Na podstawie pisemnego wniosku A. K. z dnia 4 kwietnia 2012 roku, w dniu 20 kwietnia 2012 roku została zawarta pomiędzy nim, a (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej: (...)) umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) ze składką regularną, potwierdzona polisą nr (...). Strony ustaliły, że składka ubezpieczeniowa będzie płatna przez A. K. co roku w kwocie 6.000,00 zł. Integralną część umowy stanowiły ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) o oznaczeniu OWU OWU (...) (...), których tekst został doręczony A. K. przed podpisaniem wniosku. Stosownie do treści artykułu I OWU (...) zobowiązało się wypłacić świadczenie w przypadku zajścia w życiu ubezpieczonego zdarzenia przewidzianego w umowie, natomiast A. K. zobowiązał się do terminowego uiszczania składek. Według treści art. III ust. 1, 2 i 3 OWU przedmiotem ubezpieczenia było życie ubezpieczonego – zakres ubezpieczenia obejmował śmierć ubezpieczonego w okresie udzielania ochrony ubezpieczeniowej, zaś odpowiedzialność pozwanego Towarzystwa polegać miała na wypłacie uposażonemu świadczenia w wysokości sumy ubezpieczenia, ponadto Towarzystwo miało wypłacić wartość dodatkową, o ile by takowa istniała. Umowa została zawarta na czas nieokreślony (art. IV ust. 1 OWU). Zgodnie z art. VI ust. 4 OWU ubezpieczający miał prawo do wypowiedzenia umowy w dowolnym terminie, z zachowaniem 30 - dniowego okresu wypowiedzenia. Wypowiedzenie nie zwalniało z obowiązku zapłaty składki regularnej za okres, w którym Towarzystwo udzielało ochrony ubezpieczeniowej. Ubezpieczony był uprawniony także do odstąpienia od umowy w terminie 30 dni od daty doręczenia umowy (art. VI ust. 1). Ponadto umowa ulegała rozwiązaniu: w przypadku śmierci ubezpieczonego - w dniu śmierci, w przypadku wypłacenia wartości wykupu - w dniu dokonania przez Towarzystwo wypłaty wartości wykupu oraz w przypadku nieopłacenia przez Ubezpieczającego składki regularnej na zasadach określonych w ust. 6 i 7 (art. VI ust. 5 OWU). W myśl art. IX ust 1 OWU wykup polisy polegał na wypłacie ubezpieczającemu wartości wykupu, przy czym polisa miała wartość wykupu równą wartości polisy i wartości dodatkowej, pomniejszonej o opłatę za całkowity wykup polisy i całkowity wykup wartości dodatkowej (ust. 2). Wysokości powyższych opłat zostały określone w tabeli opłat i limitów. Opłata za wykup została określona poprzez procentowe odniesienie do wartości polisy powstałej ze składek regularnych należnych przez okres pierwszych 5 lat polisy (art. IX ust. 5 OWU i pkt. 4 tabeli opłat i limitów). Do obliczenia wartości polisy i wartości dodatkowej przyjmowana była cena sprzedaży jednostki uczestnictwa obowiązującą w dniu wyceny, w którym towarzystwo dokona umorzenia jednostek uczestnictwa (ust. 9). Towarzystwo zobowiązało się do wypłaty wartości wykupu polisy w terminie 14 dni od daty umorzenia jednostek uczestnictwa, zgodnie z postanowieniami ust. 9 (ust. 10). Zgodnie z tabelą opłat, opłata za całkowity wykup wartości polisy w pierwszym roku (rocznicach polisy) wynosiła 98 % wartości polisy utworzonej ze składki regularnej należnej w pierwszych 5 latach polisy, w drugim roku - 95 %, w trzecim roku - 85 %, w czwartym roku - 70 %, w piątym roku - 55%, w szóstym roku - 40 %, w siódmym roku - 25 %, w ósmym roku - 20 %, w dziewiątym roku - 10 %, w dziesiątym roku - 5 %, a od jedenastego roku nie była już naliczana. A. K. podpisał aneks do umowy ubezpieczenia nr (...) zaproponowany przez (...) w wykonaniu decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Na potrzeby aneksu wprowadzono definicję pojęcia „wartość umowy” którą miała stanowić suma składek regularnych płatnych przez Ubezpieczającego w okresie przez jaki Ubezpieczający zgodnie z umową zobowiązany jest do ponoszenia opłat w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy, przy założeniu ciągłego trwania umowy i regularnego opłacania składek w całym okresie ubezpieczenia. W przypadku, w którym ubezpieczający zobowiązany jest do ponoszenia opłat w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy przez okres dłuższy niż 10 lat, Wartość umowy będzie ograniczona do sumy składek regularnych płatnych przez ubezpieczającego przez okres pierwszych 10 lat trwania umowy. Przy ustalaniu Wartości umowy pod uwagę brana będzie wysokość składki wskazana w polisie w momencie zawarcia Umowy, to jest bez uwzględnienia ewentualnych zmian wysokości składek w przyszłości, np. z tytułu indeksacji. Zgodnie z § 1 ust. 2 aneksu strony zmodyfikowały uzgodnione w umowie zasady obliczania wysokości opłaty za całkowity lub częściowy wykup wartości polisy w ten sposób, że opłata ta będzie wyliczana w dotychczasowy sposób z tym zastrzeżeniem, że jej wysokość nie

będzie mogła przekroczyć 5% wartości umowy. W przypadku, w którym wysokość opłaty za całkowity lub częściowy wykup wartości polisy, obliczona zgodnie z umową, byłaby wyższa niż 5% wartości umowy, opłata ulega obniżeniu do wysokości 5% wartości umowy. Aneks wszedł w życie 8 kwietnia 2016 roku.

Umowa ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym potwierdzona polisą nr (...) uległa rozwiązaniu na wniosek A. K. z dnia 20 kwietnia 2016. Wartość umorzonych jednostek uczestnictwa na dzień 29 kwietnia 2016 roku wyniosła 16.530,57 zł i od tejże sumy (...) pobrało opłatę za wykup w wysokości 3.000,00 zł. W związku z tym po zakończeniu umowy A. K. została wypłacona przez (...) kwota 13.530,57 zł. Pismem z dnia 21 czerwca 2016 roku A. K. wezwał (...) do zwrotu opłaty za wykup w kwocie 3.000,00 zł w terminie 7 dni od otrzymania pisma. Wezwanie wpłynęło do (...) w dniu 24 czerwca 2016 roku. (...) nie spełniło tego świadczenia na rzecz A. K. do daty zamknięcia rozprawy.

Sąd wskazał, że pominał dołączony przez pozwanego aneks regulujący wysokość opłaty za wykup ze względu na to, że zasadniczy spór pomiędzy stronami dotyczył wyłącznie kwestii materialnoprawnych i koncentrował się na ocenie postanowień OWU przez pozwanego, w oparciu o które zatrzymał on dochodzoną pozwem kwotę, przez pryzmat przepisów chroniących konsumentów a zakazujących stosowania klauzul abuzywnych we wzorcach umownych przez przedsiębiorców tj. art. 385¹ § 1 k.c. – art. 385³ k.c.

W ocenie Sądu Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości roszczenia głównego i w części roszczenia odsetkowego. Jak wskazał Sąd, spór stron w sprawie dotyczył kwalifikacji postanowień OWU uprawniających stronę pozwaną do naliczania opłaty od wykupu w związku z wygaśnięciem stosunku ubezpieczenia łączącego strony – jako klauzul niedozwolonych.

W pierwszej kolejności Sąd odniósł się do podnoszonego przez stronę pozwaną aneksu, którym zmieniono postanowienia dotyczące opłaty za całkowity wykup polisy. Aneks został zaproponowany przez (...) na skutek wykonania decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr (...) z dnia 23 grudnia 2015 roku. W decyzji tej co podkreślił Sąd zaznaczono, że zaakceptowanie aneksu nie wyłącza możliwości kwestionowania przez konsumenta, w szczególności w ramach sądowej kontroli incydentalnej, postanowienia umowy określającego sposób obliczania wartości wykupu. Podkreślono także, iż w przypadku podpisania przez konsumenta aneksu (...) nie uzna powyższego za zamknięcie drogi do dochodzenia przez konsumentów dalszych roszczeń dotyczących wartości wykupu, co oznacza, że konsument może dochodzić zwrotu całej zatrzymanej przez (...) kwoty. Następnie wskazano, że zaakceptowanie przez Prezesa Urzędu zobowiązania złożonego przez (...) nie oznacza akceptacji dla pobierania przez (...) opłat w wypadku częściowego lub całkowitego wykupu polisy a przyjęcie zobowiązania (...) w żadnym wypadku nie pozbawia konsumentów uprawnień do dochodzenia dalej idących roszczeń dotyczących opłat pobranych w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy. Dlatego też w ocenie Sądu pozwany niezasadnie bronił się podpisaniem aneksu, albowiem Sąd w ramach kontroli incydentalnej, jakiej dokonuje w niniejszym postępowaniu na podstawie art. 385² k.c. dokonuje oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Poza tym Sąd zauważył, że aneks znacznie zmodyfikował zasadę obliczania opłaty za wykup polisy. Uprzednio liczona jako procent wartości polisy utworzonej ze składki regularnej należnej w pierwszych pięciu latach polisy obecnie stanowi procent wartości umowy czyli sumy składek regularnych płatnych w ciągu 10 lat. Konsument jakim jest powód widzi przede wszystkim 95 % (opłata pobierana pierwotnie w pierwszym roku polisy) i 5% (opłata pobierana obecnie). Tymczasem opłata zgodna z treścią aneksu nie stanowi 5% środków zgromadzonych przez powoda a 5 % składek, jakie powód winien wpłacić w pierwszych 10 latach polisy. W przypadku powoda było to ponad 18% zgromadzonych środków. Sąd wskazał, że choć co do zasady konstrukcja opłaty mogłaby mieć uzasadnienie, gdyby okres „obowiązkowego utrzymania umowy” był od początku uwypuklany tak w treści wniosku, jak i wszystkich innych dokumentach związanych z umową. Jednakowoż w sytuacji z jaką mamy do czynienia w niniejszej sprawie jak wskazał Sąd, kiedy to pierwotnie umowa w zupełnie inny sposób określała zasady dotyczące opłaty za wykup polisy w pierwszych 10 latach jej trwania i okres obowiązkowego utrzymania umowy nie był wskazany we wniosku,

polisie, jak również wprost nie wynika z żadnego z postanowień OWU – taka modyfikacja, jaka została dokonana wspomnianym aneksem jest możliwa do zaakceptowania wyłącznie – jak to podkreślono w treści decyzji (...) – jako dobrowolna modyfikacja nie zamykająca konsumentowi drogi do dochodzenia całości roszczeń w trybie sądowej kontroli incydentalnej.

Ponadto, w ocenie Sądu, stwierdzenie abuzywności postanowień OWU w brzmieniu z daty zawarcia umowy sprawi, iż postanowienia wspomnianego aneksu nie będą skuteczne, albowiem dotyczą one właśnie tych postanowień umowy (określających opłatę za całkowity lub częściowy wykup polisy), które na skutek stwierdzenia przesłanek z art. 385¹ kc nie będą wiązały stron. Późniejsza więc modyfikacja postanowień niewiążących od początku (*ex tunc*) – również nie może być w ocenie Sądu wiążąca dla stron. Sąd zauważył również, że aneks został przedstawiony konsumentowi tuż przed tym, jak zdecydował się on wypłacić środki.

Sąd doszedł do przekonania, że powód zasadnie domagał się od strony pozwanej zwrotu kwoty nienależnie ustalonej i pobranej tytułem opłaty za wykup polisy w związku z rozwiązaniem umowy ubezpieczenia na życie. Podstawę prawną wywiedzionego powództwa stanowiła jak wskazał Sąd dyspozycja art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Następnie Sąd wskazał, że Umowa ubezpieczenia na życie jest umową nazwaną, do której zastosowanie mają przepisy znajdujące się w szczególności w tytule XXVII, dziale I i III Kodeksu cywilnego oraz przepisy zawarte w ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (j.t. Dz. U. z 2010 r., nr 11, poz. 66). Umowa ubezpieczenia na życie ma charakter umowy dwustronnie zobowiązującej i odpłatnej – po obu stronach powstają określone prawa oraz obowiązki. Stronami analizowanej umowy są ubezpieczyciel i ubezpieczający. Umowa zawarta przez strony niniejszego postępowania pozostaje umową ubezpieczenia z elementami klasycznego modelu umowy ubezpieczenia na życie, oraz z postanowieniami charakterystycznymi dla umów których celem jest inwestowanie kapitału. Przewidziana umową ochrona ubezpieczeniowa ma jednak, z uwagi na sumę ubezpieczenia, charakter symboliczny, tak więc dominuje w niej aspekt kapitałowy uzasadniający pogląd, że cel umowy zakłada istnienie długotrwałego stabilnego stosunku prawnego łączącego strony w celu zgromadzenia jak najwyższego kapitału i wygenerowania możliwie najlepszego efektu ekonomicznego dla ubezpieczającego, co zapewnia także ubezpieczycielowi określone korzyści.

Sąd powołał art. 385¹ § 1 k.c., i wskazał, że aby dane postanowienie umowne mogło zostać uznane za niedozwolone muszą zostać spełnione cztery warunki: umowa musi być zawarta z konsumentem, postanowienie umowy nie zostało uzgodnione indywidualnie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy oraz sformułowane w sposób jednoznaczny nie dotyczy głównych świadczeń stron. Na podstawie zebranego w przedmiotowej sprawie materiału dowodowego Sąd uznał, że bezsprzecznie umowa będąca przedmiotem niniejszego postępowania została zawarta pomiędzy stroną pozwaną jako przedsiębiorcą, a powodem jako konsumentem, zaś jej postanowienia nie zostały uzgodnione z powodem indywidualnie - o takim indywidualnym uzgodnieniu nie może świadczyć samo zapoznanie się powoda z treścią wzorca umownego, co potwierdził swoim podpisem, a co w rzeczywistości potwierdza niejako, że nie miał on rzeczywistego wpływu na treść umowy zawartej przez strony. Okoliczności przeciwnej pozwany nie udowodnił pomimo, iż to na nim spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu zgodnie z treścią art. 385¹ § 4 k.c., nie zgłosił również na tę okoliczność żadnych wniosków dowodowych. Nadto sama wiedza powoda i zrozumienie zapisów umowy nie mogą stanowić o tym, że nie stanowiły one klauzul niedozwolonych – ustawa nie wprowadza takiej przesłanki do treści dyspozycji art. 385¹ k.c. Wbrew stanowisku pozwanego Sąd uznał, że opłata od wykupu polisy nie stanowiła głównego świadczenia stron. Skutki wykupu polisy przed upływem 10 lat od daty zawarcia umowy, nie stanowią świadczeń głównych i mogą być oceniane w kontekście art. 385¹ § 1 k.c. Ponadto w ocenie Sądu argumentacja pozwanego w tym względzie oparta jest o fałszywą przesłankę. Zarzut abuzywności nie dotyczy bowiem świadczenia ubezpieczyciela w postaci wypłaty wartości wykupu (a do tego rodzaju świadczenia odwołuje się pozwany uzasadniając jego esencjonalny dla umowy ubezpieczenia charakter) ale świadczenia ubezpieczonego (tyle, że potrącanego z wypłaty wartości wykupu) w postaci opłaty od wykupu pobieranej właśnie przed całkowitą wypłatą wartości wykupu. Świadczenie zaś w postaci opłaty od wykupu nie może stanowić głównego świadczenia stron umowy ubezpieczenia, skoro nie jest niezbędnym dla wypłaty wartości wykupu a jedynie

postanowieniem przewidzianym na wypadek przedwczesnego jej rozwiązania, potrącanym przy okazji tej wypłaty. Sąd podzielił pogląd wyrażony w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 czerwca 2012 r. (sygn. VI ACA 87/12) i z dnia 06 września 2012 r. (sygn. VI ACA 458/12), gdzie również stwierdzono, iż opłaty (zwane likwidacyjnymi) nie stanowią głównego świadczenia stron umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Nie może zostać w ocenie Sądu uznane za trafne również odwołanie się przez stronę pozwaną do treści art. 13 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 950 ze zm.) jako przepisu określającego główne świadczenia stron umowy ubezpieczenia. Przepis ten określa konieczne elementy treści umowy ubezpieczenia w sensie technicznym, wskazuje jakie elementy stosunku prawnego strony obowiązane są uregulować. Wymóg ten nie jest jednak jednoznaczny z określeniem głównego świadczenia stron stanowiącego materialną treść zobowiązania. Z pkt. 2 ust. 4 tego przepisu nie wynika, by strony obowiązane były przewidzieć w umowie, że w razie jej wypowiedzenia w określonym terminie ubezpieczony powinien uiszczyć ubezpieczycielowi opłatę od wykupu. Przepis ten nakazuje określić zasady ustalania wartości wykupu, nie nakłada zaś obowiązku potrącenia z niej opłaty od wykupu. Także i z tej przyczyny argumentacja pozwanego o opłacie od wykupu jako głównym świadczeniu ze strony powoda okazała się nietrafna. Nadto Sąd doszedł do przekonania, że zapisy dotyczące pobranej przez (...) opłaty za całkowity wykup wartości polisy kształtują prawa i obowiązki konsumenta – powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Zdaniem Sądu zapis ogólnych warunków umowy ubezpieczenia wraz z tabelą opłat i limitów, stanowiących w rozumieniu art. 384 k.c. integralną część umowy stron, dotyczący procentowego ustalenia opłaty od wykupu, ukształtował prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, i stanowi klauzulę niedozwoloną. W pierwszej kolejności Sąd wskazał, że pobrana od powoda opłata za całkowity wykup wartości polisy była rażąco wygórowana, co doprowadziło do bezpodstawnego zubożenia konsumenta – powoda na rzecz przedsiębiorcy – pozwanego naruszając równowagę kontraktową. Opłata za wykup nie została w OWU i załączniku do umowy w postaci tabeli opłat w żaden sposób powiązana z kosztami, jakie ubezpieczyciel będzie zmuszony rzeczywiście pokryć w sytuacji wygaśnięcia umowy przed umówionym terminem, a na co powoływał się pozwany w niniejszym procesie. Przeciwnie, wysokość opłaty od wykupu została procentowo powiązana jedynie z wysokością zgromadzonej przez konsumenta sumy, a takie powiązanie nie wyraża istoty i roli tejże opłaty, która według twierdzeń strony pozwanej miała pokrywać koszty wcześniejszego zakończenia umowy. Co równie istotne jak podkreślił Sąd, podobnie została określona zmieniona aneksem opłata – jako procent wartości umowy. Nie wskazano przy tym konkretnych kosztów które na tę opłatę się składają. Powód nie miał żadnego wpływu ani wiedzy na temat prowizji wypłaconej przez (...) pośrednikom ubezpieczeniowym wprowadzającym na rynek produkty pozwanego, nie może więc on być zobligowany do zwrotu uiszczonych przez pozwanego z tego tytułu sum. Powód nigdy również nie zobowiązywał się względem pozwanego do zwrotu kosztów z tego tytułu. Brak także podstaw do obciążania powoda kosztami prowadzenia działalności gospodarczej przez pozwanego (związanymi z obsługą, wynagrodzeniem pracowników, kosztami badań itd.). Koszty te zostały poniesione przez pozwane Towarzystwo (...) w jego własnym interesie i celem uzyskania przez niego zysku, nie ma więc podstaw, aby powód zwracał profesjonalnemu przedsiębiorcy koszty z tego tytułu. Sąd wskazał, że w ramach łączących strony umów pozwany przewidział pobranie wielu opłat, w tym opłatę administracyjną, opłatę za zarządzanie grupami funduszy, opłatę za zamianę jednostek uczestnictwa z jednego funduszu na inny, itd., a więc nie ma podstaw, aby ewentualne rozliczanie kosztów dystrybucji produktu powstałych niewątpliwie przy zawarciu a nie zakończeniu umowy następowało przy ustaniu łączącego strony stosunku prawnego. Pozwane Towarzystwo (...), wbrew ciążącemu na nim obowiązkowi przewidzianemu w treści art. 6 k.c., w żaden sposób nie udowodniło jakie konkretnie koszty poniosło w związku z wcześniejszym zakończeniem umowy łączącej go z powodem i jaka była ich wysokość, ograniczając się do ogólnikowego ich wymienienia w treści odpowiedzi na pozew. Nie sposób więc było jak wskazał Sąd ocenić czy koszty te były chociażby zbliżone do sumy, którą pozwany pobrał od powoda tytułem opłaty od wykupu.

Za uznaniem zapisów umów ubezpieczenia łączących strony, dotyczących opłaty od wykupu, za kształtujące prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jej interesy, przemawiał również inny argument. Umowę ubezpieczenia osobowego z mocy bezwzględnie obowiązującego przepisu prawa (art. 830 § 1 k.c.) ubezpieczony może wypowiedzieć w każdym czasie z zachowaniem terminu określonego w umowie lub ogólnych warunkach ubezpieczenia, a w razie jego braku – ze skutkiem natychmiastowym. Przepis ten ma charakter *ius cogens* a co za tym idzie, niedopuszczalne byłoby wyłączenie możliwości wypowiedzenia umowy przez

ubezpieczającego w jej treści lub w treści ogólnych warunków ubezpieczenia. Możliwość wypowiedzenia jak wskazał Sąd jest prawem podmiotowym, z którego ubezpieczający może skorzystać bez względu na umowny czas trwania takiego stosunku ubezpieczenia osobowego, a zatem zarówno w umowach zawartych na czas nieokreślony jak i na czas oznaczony. Natomiast pozwany w ogólnych warunkach ubezpieczenia zapewnił w sposób jedynie formalny możliwość skorzystania z omawianego uprawnienia. W art. IV ust. 1 OWU wskazał on, że umowa jest zawarta na czas nieokreślony. Z kolei w myśl art. VI ust. 4 OWU pozwany potwierdził, iż ubezpieczający ma prawo do wypowiedzenia umowy w dowolnym terminie, z zachowaniem 30 - dniowego okresu wypowiedzenia. W ocenie Sądu powyższe uprawnienie jest jednakowoż iluzoryczne, a to z uwagi na fakt, iż w razie rozwiązania umowy pozwany dokonuje wypłaty wartości wykupu – tj. sumy zgromadzonych przez ubezpieczonego środków na dzień ustalenia wartości wykupu, pomniejszonej o opłatę za całkowity wykup polisy, która to opłata określona została w tabeli opłat i limitów (art. IX ust. 2 OWU). W ocenie Sądu pobieranie opłat za skorzystanie z ustawowo przyznanego prawa stanowi ze strony pozwanego istotną barierę utrudniającą konsumentowi realizację przyznanego mu przez ustawodawcę prawa podmiotowego. Przyznawanie konsumentowi z jednej strony możliwości skorzystania z tego prawa, z drugiej zaś czynienie tego uprawnienia iluzorycznym poprzez zastrzeżenie pobierania opłat za wykup sięgających w pierwszych latach umowy niemal 100 % wartości zgromadzonych środków, jest przejawem ograniczania konsumenta w realizacji zagwarantowanych mu ustawowo uprawnień.

Mając powyższe na uwadze Sąd doszedł do przekonania, że postanowienia dotyczące obowiązku uiszczenia przez konsumenta – w tym wypadku powoda – opłaty od całkowitego wykupu polisy w przypadku wcześniejszego rozwiązania zawartej umowy, określone w OWU oraz w tabeli opłat i limitów, należy uznać za postanowienia niedozwolone, a zatem niewiążące powoda. W konsekwencji Sąd uznał, że pozwany nie był uprawniony do pomniejszenia wypłaconej powodowi wartości wykupu o opłatę za całkowity wykup polisy. Świadczenie pobrane z tego tytułu przez pozwanego należało potraktować jako nienależne, a więc podlegające zwrotowi. Z tych też przyczyn, na podstawie art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c., w pkt. I wydanego orzeczenia Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda zwrot pobranej jako opłaty od wykupu polisy sumy 3.000,00 zł.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek stanowił przepis art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie III. wyroku, zgodnie z przepisem art. 100 zdanie drugie k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c., wobec uwzględnienia żądania powoda niemalże w całości. Wysokość zasądzonych kosztów procesu opiewała na łączną kwotę 1.367,00 zł, na którą złożyły się opłata od pozwu w kwocie 150,00 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17,00 zł i wynagrodzenie pełnomocnika powoda w kwocie 1.200,00 zł ustalone na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804). Sąd nie uwzględnił wniosku strony powodowej o zwrot kosztów zastępstwa procesowego w zakresie, jakim domagała się ona powiększenia tychże kosztów o stawkę podatku od towarów i usług (VAT). Wysokość wynagrodzenia radcowskiego została wiążąco określona we wspomnianym wyżej rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez radcę prawnego nie można zaliczyć podatku od towarów i usług, gdyż jest on świadczeniem publicznoprawnym (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2007r. sygn. akt III CZP 95/06, publ. OSNC 2007/12/179 oraz postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 lutego 2013r., sygn. akt I Acz 181/13).

Apelację od wyroku złożył pozwanyzaskarżając wyrok w całości zarzucając mu:

I. naruszenie przepisu **art. 233 § 1 k.p.c.** mające wpływ na treść orzeczenia, przez:

1. dokonanie dowolnej nie zaś swobodnej oceny dowodów i błędne wyprowadzenie z materiału dowodowego sprawy, że podstawą obliczenia wartości wykupu polisy były postanowienia OWU przed zmianą nadaną im przez Aneks do umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) ze składką regularną nr polisy (...) (dalej jako „Aneks”), podczas gdy do rozwiązania umowy doszło na podstawie OWU po dokonanych Aneksem zmianach;

2. poprzez dokonanie dowolnej nie zaś swobodnej oceny dowodów polegającej na błędnym przyjęciu, że postanowienia treści umowy ubezpieczenia w tym postanowienia Aneksu do umowy ubezpieczenia nie zostały uzgodnione z powodem indywidualnie, podczas gdy powód podpisał z pozwanym Aneks do umowy ubezpieczenia, którego treść, stanowiąca podstawę obliczenia wartości wykupu polisy została z pozwanym uzgodniona indywidualnie, a w konsekwencji Sąd I instancji błędnie uznał, że postanowienia dotyczące pobrania przez pozwanego opłaty za wykup mają charakter abuzywny i nie wiążą powoda;

3. poprzez dokonanie dowolnej, nie zaś swobodnej oceny dowodów oraz pominięcie okoliczności, że treść Aneksu do umowy ubezpieczenia, w tym zapis mówiący o wysokości opłaty pobieranej w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy ze środków zgromadzonych na rachunku polisy został określony Decyzją Prezesa UOKiK-u nr (...) z dnia 23 grudnia 2015 r. („Decyzja Prezesa UOKiK”) co doprowadziło do błędnego uznania przez Sąd I instancji, że:

1) zapisy Aneksu do umowy ubezpieczenia łączącego pozwanego z pozwanym kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy,

2) pobranie przez pozwanego wartości wykupu w wysokości 3000,00 zł, tj. w wysokości 5 % wartości umowy stanowi opłatę rażąco wygórowaną, nieuzasadnioną, której pobranie doprowadziło do bezpodstawnego zubożenia powoda podczas gdy brak jest ku temu przesłanek,

3) pobieranie przez pozwanego wartości wykupu czyni iluzorycznym przyznane powodowi prawo do odstąpienia od umowy i jest przejawem ograniczenia konsumenta w realizacji zagwarantowanych mu ustawowo uprawnień,

4. poprzez dokonanie dowolnej, nie zaś swobodnej oceny dowodów polegającej na błędnym uznaniu, że zapis wprowadzający przez pozwanego w umowie ubezpieczenia opłaty pobieranej w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy w wysokości wskazanej po zmianach wprowadzonych Aneksem do umowy ubezpieczenia, kształtuje prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, podczas gdy brak jest ku temu przesłanek;

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. IX i II OWU w zw. z pkt. 4 Tabeli opłat i limitów poprzez błędne uznanie, że wskazane zapisy OWU mają w sprawie zastosowanie podczas gdy brak było podstaw do jego zastosowania bowiem w niniejszej sprawie zastosowane powinny zostać §1 ust. 1 w zw. z §1 ust. 2 Aneksu;

2. art. 65 § 2 k.c. § 1 ust. 2 Aneksu poprzez niezastosowanie i uznanie, że pozwany pomniejszył wartość wykupu o opłatę za wykup wartości polisy podczas gdy pozwany pobrał opłatę obliczana na podstawie wartości umowy, zgodnie z zapisem § 1 ust. 2 Aneksu;

3. art. 405 k.c. poprzez błędne zastosowanie, podczas gdy brak było postaw do uznania, że przepisy te mają zastosowanie zastosowane w sprawie.

Wskazując na powyższe podstawy apelacji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i orzeczenie o kosztach procesu w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji jako bezzasadnej i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w II. instancji, w tym zwrotu opłaty skarbowej i wynagrodzenia pełnomocnika wg znowelizowanej stawki.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie wobec bezzasadności jej zarzutów i prawidłowości rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy podziela w całości ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd Rejonowy wskazując przy tym, że stan faktyczny ustalony przez Sąd I Instancji nie był sporny. Sąd Okręgowy podziela również ocenę prawną zaprezentowaną przez Sąd Rejonowy za wyjątkiem uznania, że podstawą prawną roszczenia były przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu. W ocenie Sądu Odwoławczego roszczenie powoda zasługiwało bowiem na uwzględnienie z uwagi na ziszczenie się przesłanek z art. 385¹ k.c. jednakże nie jako świadczenie nienależne lecz na podstawie umowy łączącej strony z wyłączeniem bezskutecznych względem powoda zapisów umowy dotyczących opłaty „za wykup”. Z tego też względu podniesienie naruszenia przez Sąd przepisu art. 405 k.c. z uwagi na jego zastosowanie było uzasadnione lecz pozostawało bez znaczenia wobec prawidłowości rozstrzygnięcia.

W ocenie Sądu Okręgowego również pozostałe zarzuty apelacji są niezasadne.

Za polemiczne wyłączenie z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego należy uznać podniesienie zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. Ocena dokonana przez Sąd Rejonowy jest wszechstronna, logiczna i zgodna z zasadami doświadczenia życiowego znajduje również podstawy w obowiązujących przepisach prawa i poglądach judykatury i doktryny. Ocena zaprezentowana przez Sąd Rejonowy w zakresie abuzywności zapisów umowy dotyczących opłaty za wykup jest również wyczerpująca, a prawidłową argumentację Sądu Rejonowego, Sąd Okręgowy w pełni akceptuje i przyjmuje za własną. W szczególności nie sposób zaakceptować twierdzeń apelującego, że Sąd pominął zapisy aneksu podpisanego przez Strony, Sąd I Instancji szczegółowo odniósł się do zapisów aneksu wskazując jednocześnie, że po pierwsze zgodnie z art. 385² k.c. oceny postanowień umowy dokonuje się mając na uwadze okoliczności towarzyszące zawarciu umowy według stanu z daty jej zawarcia, po wtóre wskazując, że zgodnie z decyzją Prezesa UOKiK-u nr (...) z dnia 23 grudnia 2015 r. na którą powołuje się apelujący, podpisanie aneksu przez konsumenta nie skutkuje pozbawieniem go prawa do dochodzenia dalszych roszczeń na drodze postępowania sądowego, a zaakceptowanie przez Prezesa Urzędu zobowiązania złożonego przez (...) nie oznacza akceptacji dla pobierania przez (...) opłat w wypadku częściowego lub całkowitego wykupu polisy. Sąd Okręgowy w pełni akceptuje i tę ocenę Sądu Rejonowego, że faktycznie (...) pomimo przyjętego na siebie zobowiązania w dalszym ciągu wprowadzało zapisami aneksu w błąd konsumentów sugerując, że opłata ulega zmianie poprzez obniżeniu do 5 % gdy faktycznie w przypadku powoda było to 18 %. Ponadto podkreślić należy, że z treści samego aneksu wynika, że opłata będzie wyliczana w dotychczasowy sposób z tym zastrzeżeniem, że jej wysokość nie będzie mogła przekroczyć 5% wartości umowy - uzasadnione więc było w świetle samego aneksu badanie zapisów umowy w jej pierwotnym brzmieniu.

Sąd Okręgowy wskazuje mając na uwadze powyższe, że opłata warunkowa w dalszym ciągu określona została procentowo, w oderwaniu od rzeczywistych kosztów, które miała pokrywać, w dalszym ciągu opłata ukształtowana na tym poziomie jest też rażąco wygórowana, a z uwagi na niedoinformowanie tytułem jakich świadczeń ekwiwalentnych jest pobierana w takiej wysokości w dalszym ciągu jest sprzeczna z dobrymi obyczajami.

Brak jest podstaw do przyjęcia, że Sąd Rejonowy naruszył przepis art. 65 § 2 k.c. w związku z zapisami aneksu. Jak wskazano wyżej i na co obszernie zwrócił uwagę Sąd I Instancji również zapisy aneksu ustalające wartość wykupu w odniesieniu do wartości umowy pojęcia nie znanego umowie poprzez dokonanie 18 % potrącenia ukształtowały sytuację konsumenta rażąco naruszając jego interesy i w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Brak jest też podstaw do przyjęcia, że powód miał jakkolwiek realny wpływ na treść aneksu tym bardziej, że jak wskazuje apelujący powstanie aneksu było wykonaniem decyzji Prezesa UOKiK. Okoliczność, że pozwany poinformował powoda o warunkach zawarcia Aneksu, sposobie ustalenia wysokości opłaty, skutkach naliczania opłat i terminie od kiedy Aneks będzie skuteczny w przypadku jego zawarcia w żaden sposób nie świadczy o tym, że warunki aneksu zostały z nim uzgadniane, wręcz przeciwnie wynika z tego, że podobnie jak OWU zostały one narzucone konsumentowi bez możliwości jakiegokolwiek ich zmiany.

Z uwagi na powyższe apelacja nie może odnieść zamierzonego skutku wobec bezzasadności jej zarzutów i podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach w instancji odwoławczej Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98

k.p.c. w zw. z § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).